

ВІДНЯНСЬКИЙ Степан, МАРТИНОВ Андрій. *Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія.* Київ: Інститут історії України НАН України, 2023. 264 с. ISBN 978-617-14-0096-2.

У контексті наукового осмислення розвитку міжнародних політичних процесів у сучасних умовах глобалізації, зростання впливу інформаційних технологій, розширення і вдосконалення дипломатичного інструментарію, актуалізації проблем збереження миру й безпеки у світі особливий інтерес становить здійснене вченими Інституту історії України НАН України Степаном Віднянським та Андрієм Мартиновим комплексне дослідження еволюції політики провідних держав Європи, Америки, Азії, Африки, а також найавторитетніших міжнародних організацій і ставлення світової громадськості щодо російсько-української війни 2014 – 2023 рр. Актуальність

теми рецензованої монографії посилюється на тлі загострення міждержавного й міжцивілізаційного протистояння в сучасному світі, зростання небезпеки порушення базових принципів міжнародного права, а також необхідності вдосконалення механізмів системи колективної безпеки в рамках міжнародних організацій.

Вагоме місце у книзі Степана Віднянського та Андрія Мартинова відведено висвітленню співпраці України з країнами Європейського Союзу, розкриттю значення європейської військово-політичної і гуманітарної допомоги Україні для захисту її суверенітету й територіальної цілісності у протистоянні агресії РФ, що кинула виклик цінностям європейської цивілізації. Серед широкого спектру досліджуваних у монографії питань автори сфокусували особливу увагу на аналізі еволюції взаємовідносин України й сусідніх держав-членів ЄС, наголосивши на ключовій ролі українсько-європейської солідарності в розв'язанні проблем міжнародної безпеки.

Зокрема, аналізуючи досвід відносин України та Словацької Республіки, автори вказують, що попри відсутність «історичних тягарів» та інших проблемних аспектів реальний потенціал двосторонньої співпраці упродовж тривалого часу залишався нереалізованим. Потепління українсько-словацьких відносин

відбулося після президентських виборів 2019 року (на яких перемогла Зузана Чапутова), а також парламентських виборів у Словаччині 2020 року й формування нового уряду. Під час офіційного візиту до Києва у вересні 2019 року президентка Словацької Республіки наголосила на важливості українсько-словацького зближення й необхідності донесення до словаків правди про Україну, про загрози порушення міжнародного миру. «А з перших днів широкомасштабної агресії Росії проти України Словацька Республіка як член Європейського Союзу та НАТО і сусідня з Україною держава активно підтримує національно-визвольну війну українського народу, надаючи Україні моральну, політичну, дипломатичну, гуманітарну та військову допомогу», – зазначається на сторінках рецензованої монографії. [с. 135] Після початку широкомасштабного збройного вторгнення Росії в Україну 22 лютого 2022 р. прем'єр-міністр Словацької Республіки Едуард Гегер одним із перших зарубіжних політиків 8 квітня 2022 року здійснив візит до Києва, а президентка СР Зузана Чапутова – 31 травня 2022 року. Під час яскравого виступу у Верховній Раді України президентка заявила, що Україна захищає зневажені Російською Федерацією правила, на яких упродовж десятиліть тримався мир на нашому континенті, та закликала весь демократичний світ до рішучих дій у допомозі Україні.

У рецензованій монографії висвітлюються основні напрями й масштаби допомоги, яку Словацька Республіка надає Україні. Йдеться, зокрема, про фінансову допомогу, підтримку Словаччиною санкцій Європейського Союзу проти РФ, ремонт української військової техніки, постачання пального, боєприпасів, військових матеріалів, танків, гелікоптерів, винищувачів, артилерійських установок, розмінувальної техніки тощо. Акцентується на значенні гуманітарної допомоги українським біженцям від Словаччини, яка активно ухвалює відповідні рішення на законодавчому рівні.

Попри однастайність офіційної державної політики Словацької Республіки щодо російсько-української війни автори книги вказують на розбіжності різних політичних сил Словаччини у позиції щодо цього питання. І в цьому контексті символічним вододілом стали європейські цінності, ставлення до яких розділило словацькі політичні партії на «продемократичні та проінтеграційні», з одного боку, і схильні до «національного егоїзму», з іншого. Адже деякі опозиційні політичні сили активно критикують санкційну політику Європейського Союзу, виступають проти військової співпраці з Україною, виправдовують агресивну політику Кремля і звинувачують у розв'язанні війни українців або Захід. Вплив російської пропаганди на громадську думку Словаччини проілюстровано в монографії на основі даних соціологічних опитувань. Невипадково Національна рада Словацької Республіки 16 лютого 2023 року ухвалила резолюцію із засудженням РФ як держави-спонсора тероризму та гібридної війни, яку російський терористичний режим розгорнув на території Словаччини.

У висновках монографії наголошується, що окупацією Російською Федерацією Криму 2014 року фактично було покладено початок світової гібридної війни. Зневага до суверенітету т. зв. «країн пострадянського простору» й норм міжнародного права, яким протиставлялася теза щодо «права Росії бути сильною», на тлі несприйняття РФ ідеї інтеграції України до ЄС і НАТО, призвела до переходу від гібридної війни проти України «у масштабну війну конвенційними

засобами з одночасними погрозами ядерною зброєю». [с. 251] На тлі російської агресії країни ЄС прийняли мільйони українських біженців, надають всебічну підтримку Україні в її відданості європейському цивілізаційному вибору. Зрештою Степан Віднянський і Андрій Мартинов відзначають, що загроза російської експансії у Європі призвела до консолідації зусиль Євросоюзу і НАТО.

Оксана Іваненко